

כיתה: י"ב7 תשפ"ג 2023
מגמת חוק ומשפט עברי (תושב"ע)

היחס לגופו של הזולת

עמ' 51 מסכת בבא קמא פרק ח' משנה ו' יובל נאבא

כמה מילים על הסוגיה...

- ▶ הסוגיה הנ"ל נמצאת בסדר נזיקין, מסכת בבא קמא (שער ראשון) בפרק השמיני "החובל" ועוסקת במקרים שבהם פעולותיו של אדם או של רכושו (הבהמה שלו, למשל) גרמו נזק לאדם אחר או לרכושו.
- ▶ המשפט העברי מחייב את הפוגע באדם וגורם לו נזק גופני או נפשי לפצות את הנפגע בכסף. הבסיס לכך הוא החוק המקראי
- ▶ החכמים פירשו פסוקים לא כפשוטם אלא כדרישה מהפוגע לפצות בממון: הפוגע בעין חברו חייב לפצותו בכסף תמורת העין הפגועה, וכך גם הפוגע בשן או ברגל, או פוצע בכל דרך שהיא אבר מאברי גופו של אדם אחר: עליו לפצות את הנפגע בכסף על הפגיעה בו.
- ▶ חכמי המשנה מבחינים בין חמישה סוגים של פיצויים על פגיעה בגוף:
- ▶ נזק – פיצוי כספי על כך שיכולתו של הנפגע להשתכר פחתה כתוצאה מהפגיעה.
- ▶ צער – פיצוי כספי על הכאב הפיזי והנפשי שנגרם לנפגע.
- ▶ ריפוי – פיצוי על ההוצאות הרפואיות (תשלום לרופא, תרופות וכו') הכרוכות בטיפול בפגיעה.
- ▶ שבת - פיצוי על הפסד שכר העבודה בתקופה שבה שכב בביתו או בבית החולים כתוצאה מהפגיעה.
- ▶ בושת – פיצוי על הבושה שגרמה הפגיעה לנפגע.

משנה ו' < לכל דבר יש מחיר!

בשקופית הקודמת ראינו כי אחד מחמשת הדברים שבהם מתחייב הפוגע בגופו של חברו הוא בושת. משנה זו דנה באירועים שבהם פגיעה גופנית גורמת לנפגע בושח ועוגמת נפש.

- ▶ התוקע לחברו, נותן לו סלע.
- ▶ רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי, מנה.

פירוש

המכה אדם אחר
 באכרוץ; פירוש אחר –
 הצוץ באוזנו של
 חברו, נותן לו פיצוי
 על הבושה, סלע
 (סלע = 768 פרוטות).
 רבי יהודה אומר
 שהפיצוי לבושה מרכו
 של סלע ומאיץ לו
 מנה (מנה = 19,200
 פרוטות).

הסוטר כפף יד לאדם
אחר משפט או פיצווי
בושת מאתיים לול
(לול = 192 פרוטומ).
אט סטר אומו עט אב
כפף היד (הצד)
המצליב יותר ובכק
מבלה אומו יותר)
משפט אנפאע פיצווי
בושת ארבע מאות לול
(76,800 פרוטומ).

פירוש

- ▶ סטרו, נותן לו מאתים זוז.
- ▶ לאחר ידו, נותן לו ארבע מאות זוז.

סטירה בגב כף היד!

צרם באזנו, תלש בשערו, רקק
והגיע בו רוקו, העביר טליתו
ממנו, פרע ראש האישה בשוק,
נותן ארבע מאות זוז.

[זה הכלל], הכל לפי כבודו.

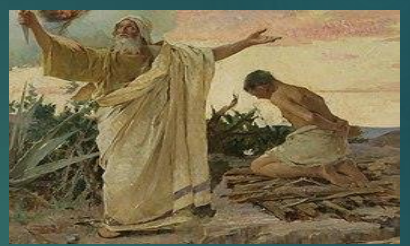

פירוש

את משק האוזנו של אדם
אחר, תלש את שערו של אדם
אחר, ירק והרוק פלע באדם
אחר, הסיך את מצילו של
אדם אחר ללא הסכמתו,
הסיך מאישה את כיסוי ראשה
בפומבי (דבר אשר היה מבייש
אישה בתקופה זו) היה חייב
ארבע מאות לול (76,800
פרוטות). פיזווי הבושת
הנקובים במשנה הם כאשר
הנפלע הוא אדם מכוהד
ביותר; את ערכי פיזווי הבושת
לאדם פחות מכוהד קובע
בית הדין.

רבי עקיבא חולק על
תנא קמא ולדעתו עם
אנשים עניים צריכים
לקבל אותם פיזווי בושט
ויש להתייחס אליהם
כאילו הם אנשים
מכובדים מכיוון שכל בני
ישראל הם צאצאיהם של
אברהם, יצחק ויעקב אשר
היו אנשים מכובדים
ביותר.

פירוש

אמר רבי עקיבא, אפילו
עניים שבישראל, רואים
אותם כאילו הם בני חורין
שירדו מנכסיהם, שהם בני
אברהם יצחק ויעקב.

אברהם יצחק
ויעקב

ומעשה באחד שפרע ראש
 האישה בשוק, באת לפני רבי
 עקיבא, וחייבו ליתן לה ארבע
 מאות זוז.

אמר לו: רבי, תן לי זמן. ונתן
 לו זמן.

שמרה עומדת על פתח חצרה
 ושבר את הכד בפניה, ובו
 כאיסר שמן.

פירוש

אדם אחד הסיר את מטפחת
 הראש של אישה אחת במקום
 ציבורי, באה האישה לרבי
 עקיבא והתלוננה בפניו. רבי
 עקיבא קיבץ את טענתה
 וחייב את הפולצ לתת לה 400
 זוז על פי המשנה. ביקש
 הפולצ לדחות את התשלום
 בלמך מה ורבי עקיבא הסכים.
 המתין הפולצ, עד שראה את
 האישה עומדת על פתח חצרה
 ואל שבר כד ובו שמן ששוויו
 היה איסר (איסר = 8
 פרוטות).

▶ גילתה את ראשה, והייתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה.

▶ העמיד עליה עדים, ובא לפני רבי עקיבא, אמר לו: רבי, לזו אני נותן ארבע מאות זוז?

פירוש

האישה הסירה את מטפחת ראשה והתחילה לספוג בה את השמן אשר נשפך מן הכד השבור, לאחר שספגה את השמן במטפחת סחטה אותה על השיער שלה כפי שהיה נהוג לספוח את השיער באותם ימים. הכיץ הפואע לרבי עקיבא עם שני עדים וסיפור זה על המקרה וטען שלא מביע לאותה אישה את פיצויי הכושר שלה מכיוון שהביע מעט שמן הייתה מוכנה לפלות את עצמה ולהסיר את המטפחת.

פירוש

רבי עקיבא לא קיבא את
 טענתו של הפואע ואמר
 כי: אף על פי שאסור
 לאדם לפאע מצמו הוא
 כחובן אינו חייב לשלם
 מצמו פיצויים, אלא
 כאשר אחרים פוצים
 אותו חייבים לפצות אותו
 כפי שנקוב במשנה. ולכן
 אף על פי שהאשה בינתה
 את מצמה, המבייש חייב
 לשלם לה פיצויים.

- ▶ אמר לו: לא אמרת כלום.
- ▶ החובל בעצמו, אף על פי שאינו רשאי, פטור.
- ▶ אחרים שחבלו בו, חייבין.

חומר למחשבה... סלע, מנה, איסר, זוז

- ▶ בעת העתיקה השתמשו לעיתים באותו מקום ובאותו זמן בכמה מטבעות, וגם ערכו של כל מטבע לא היה קבוע, ונקבע על-פי משקלו ועל-פי החומר שממנו היה עשוי (נחושת, כסף, זהב וכדומה).
- ▶ בתקופת המשנה השתמשו בארץ ישראל בין השאר במטבעות סלע, מנה, איסר וזוז.
- ▶ לערכם של מטבעות אלו השלכות חשובות על הלכות רבות ולכן, חכמים שחיו בדורות שלאחר התלמוד קבעו את ערכם. הם קבעו שערכה של הפרוטה הוא כשוויו של גוש כסף שמשקלו 0.025 גרם, ואת ערכם של שאר המטבעות קבעו החכמים על-פי שוויים בפרוטות. לפיכך, שווי המטבעות במשנתנו הוא:
- ▶ סלע שווה ל-768 פרוטות,
- ▶ מנה שווה ל-19,200 פרוטות,
- ▶ איסר שווה ל-8 פרוטות,
- ▶ זוז שווה ל-192 פרוטות.

ועכשיו נגוון קצת ונעלה חיוך על הפנים...

לפניכם סרטון וידאו מאת
"תלמוד ישראלי עם אסי וטוביה"
אשר מסביר את מה שלמדנו כאן
בצורה משעשעת...

